

מסגרת רעיונית

התכנית

מודל ההפעלה

תשע"ח
2017-2018

משרד החינוך

תכנית חלופות בהערכה בסביבה הדיגיטלית

Blend it...

**חלופות בהערכה
התכנית**

חלופות בהערכה פיתוח סביבה דיגיטלית

משרד החינוך

רקע

סביבת למידה דיגיטלית מאפשרת יישום של תהליכי הערכה במסגרת רפורמת בחינות הבגרות (30% 70%). הסביבה הגנרית מציעה מנעד רחב של חלופות: מטלת ביצע, חקר, למידה מבוססת פרויקטים (PBL), מטלת ביצוע לדוברי השפה הערבית ותלקיט. הסביבה ייעודית למורים וכוללת מגוון ערוצי ליווי ותמיכה. הסביבה תורמת לפיתוחה של אוריינות טכנולוגית ודיגיטלית, בטיפוחם של תפקודי לומד ואסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה. כמו כן, היא מזמנת לתלמידים מיומנויות תקשורת, דפוסים יעילים של עבודת צוות וחשיבה רפלקטיבית תוך שימת דגש על הפקת מגוון תוצרי למידה.

**פיתוח
הסביבה
הדיגיטלית**

חלופות בהערכה פיתוח סביבה דיגיטלית

משרד החינוך

רציונל

המגמה הרווחת בשנים האחרונות היא להכשיר את המורים לתפקד כ"מעריכים מקצועיים ואוטונומיים". בעידן הידע המורה מתפקד כבר אוריין בתחום ההערכה, ופועל במודעות רבה בהתייחס למערך השיקולים המקצועיים, המנחים אותו בתפקידו כמעריך וכצרכן של ממצאי הערכה תוך הפגנת יכולת טובה לתפקד במרחב הדיגיטלי.

במסגרת תפקודו, המורה מיישם מגוון רחב של מתודות הערכה בסביבות חדשניות ומאתגרות המהוות חלק בלתי נפרד מתהליכי ההוראה והלמידה ואשר מושם בהן דגש על טיפוח חשיבה ביקורתית ורפלקטיבית. תהליכי הערכה מיטביים ברוח גישה זו מגבירים את המוטיבציה ללמידה מעמיקה ומשמעותית, ומסייעים לטיפוח לומד בעל הכוונה עצמית המתאפיין במסוגלות לתפקד במרחב הדיגיטלי.

המורה בר האוריין עושה שימוש מושכל במגוון כלים דיגיטליים על מנת לבצע את תפקידו כמעריך באופן מיטבי ומיישם בהצלחה גישות הערכה חלופיות בסביבות טכנולוגיות עתירות ידע. לצורך כך, הסביבות הדיגיטליות מאפשרות למורה לתפקד כ"צרכן נבון" של מגוון משאבי ידע ו"כמפתח אוטונומי" של מטלות המותאמות לצורכי תלמידיו.

**פיתוח
הסביבה
הדיגיטלית**

חלופות בהערכה פיתוח סביבה דיגיטלית

משרד החינוך

פיתוח
הסביבה
הדיגיטלית

מטרות העל

- יישום חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית במסגרת רפורמת הבגרויות 30%-70% בבתי הספר העל יסודיים
- ביסוס תהליכי הערכה תוך עמידה בסטנדרטים של איכות ובדגש על מיומנויות המאה ה-21

אפיון טכנו- פדגוגי

הסביבה הדיגיטלית מוגדרת כסביבה גנרית ייעודית למורה וכוללת ערוצי תמיכה טכנו-פדגוגיים. הסביבה מציעה מנעד רחב של חלופות: מטלות ביצוע, חקר, למידה מבוססת פרויקטים (PBL), מטלת ביצוע לדוברי השפה הערבית ותלקיט, והיא מאפשרת בחירה בין יישום חלופת הערכה נתונה על כל שלביה ו/או שימוש אקלקטי במגוון רכיבי הסביבה על פי שיקול דעתו של המורה.

חלופות בהערכה פיתוח סביבה דיגיטלית

משרד החינוך

מבנה הסביבה

מרחב המורה כולל מידע מגוון אודות החלופה: מידע בנושא תפקודי לומד, אסטרטגיות חשיבה ואוריינות טכנולוגית דיגיטלית (המידע מוגש בתצורות שונות). כמו כן, המרחב כולל כלים דיגיטליים ותבניות פדגוגיות אשר באמצעותן יוכל המורה להעשיר את סביבת התלמיד/ה. מרחב התלמיד/ה כולל מפרט שלבי המתודה בהתאם לכל אחת מן החלופות בהערכה (בכל שלב יינתנו הנחיות, משימה, כלים וכו').

פיתוח
הסביבה
הדיגיטלית

הסביבה מספקת למורה אלטרנטיבה קונספטואלית הממשיגה תהליכי הערכה חלופית תוך התמקדות בעקרונות מנחים, בשלבים שונים ובמאפיינים עיקריים, זאת על מנת לאפשר למורה הטמעה מושכלת של מגוון מתודות הערכה. הסביבה מבוססת על **תבניות גנריות הניתנות ליישום בכל תחומי הדעת** ובמגוון סביבות למידה על פי שיקול דעתו המקצועי של המורה, והן כוללות הסברים והנחיות המתייחסים לאופן השימוש בהן. כך למשל, ניתן ליישם את התבניות המוצעות ע"י הסביבה כפי שהן, זאת מבלי לערוך בהן כלל שינויים, ובנוסף אף ניתן לשכפלן או להתאימן לצרכיו הייחודיים של המורה.

חלופות בהערכה פיתוח סביבה דיגיטלית

משרד החינוך

אפשרויות שמזמנת הסביבה

הסביבה מאפשרת אינטראקציה בין המורה לתלמידים, ובין התלמידים לבין עצמם (למידה שיתופית) בשעות בית הספר ואף לאחר שעות הלימודים (פריצת גבולות זמן, מקום ותוכן). על מנת להתאים את התבניות שפותחו לקונטקסט הספציפי של אוכלוסיות תלמידים פרטיקולריות, ניתן להסיר או להוסיף רכיבים שונים בהתאם למאפייניהם הייחודיים של התלמידים. כמו כן, ניתן לעשות שימוש באותה התבנית במספר רב של סביבות למידה ולהתאימה לשכבות גיל שונות ולמגוון סגנונות למידה. התבניות ניתנות להפעלה בכל פלטפורמת MOODLE ובלבד שהן תכלנה את הרכיבים הנדרשים (המשרד יאפשר הורדת רכיבים אלה והתקנתם במערכות MOODLE שאינן של המשרד וכל זאת באחריותו הבלעדית של המשתמש).

הסביבה מתממשקת עם פלטפורמות נוספות ומאפשרת "ייבוא וייצוא" של סביבות למידה ומשאבים שונים, ואף מוצע בה מאגר כלים דיגיטליים לצורך יישום מיטבי של החלופות השונות באופן המאפשר להתאימן לאוכלוסיות תלמידים מגוונות.

**פיתוח
הסביבה
הדיגיטלית**

חלופות בהערכה

פיתוח סביבה דיגיטלית

משרד החינוך

**פיתוח
הסביבה
הדיגיטלית**

משאבי תמיכה בסביבת ה- MOODLE

- קווים מנחים לתכנון וליישום תהליכי הערכה יעילים,
- "ארגז כלים" (משאבים וכלים דיגיטליים מגוונים בליווי הנחיות),
- מדריכים מקוונים,
- תבניות שונות בהתייחס לפיתוח מחוונים,
- הנחיות לטיפול תהליכים רפלקטיביים,
- הנחיות לשימוש ביומן לתיעוד למידה ושיקולי דעת בהתייחס לארגון הרכיבים השונים הנכללים בתלקיט.
- הסברים והנחיות בנוגע לשילוב אוריינות טכנולוגית ודיגיטלית, תפקודי לומד ואסטרטגיות חשיבה מסדר גבוה.
- משאבים נוספים המוצעים על ידי ערוצי התמיכה למורה כוללים קישורים למקורות מידע, סרטונים בהתייחס למתודות השונות
- מגוון דוגמאות והמלצות ליישום.

חלופות בהערכה פיתוח סביבה דיגיטלית

משאבי תמיכה בסביבת ה- MOODLE

משאבי ידע בתצורות שונות הכלולים בסביבה- רכיבים ייעודיים לתלמידים הרכיבים הייעודיים לתלמידים מלווים בהסברים המתייחסים לשלבים המאפיינים כל אחת מהמתודות, מגוון פעילויות, המלצות, כלים, סרטונים ועוד. כך למשל כוללת הסביבה הנחיות מפורטות לתלמידים בהתייחס לחלוקת התפקידים בקבוצה ולתהליכי סיעור המוחות בשלב הגדרת הבעיה או הסוגיה בבסיס המתודה הנבחרת מתוך כלל המתודות המוצעות על ידי הסביבה. כמו כן, **מוצגות המלצות שונות המתייחסות לאופן איסוף, ארגון ועיבוד המידע הנחוץ, ולתהליכי החשיבה האמורים להנחות את בחירת התוצרים השונים.** הסביבה אף מספקת הסברים המתייחסים למגוון דרכים להצגת הפרויקטים במסגרת PBL ולמגוון תהליכים להכנת היצגים המתייחסים לעבודת החקר. בהתייחס למטלת הביצוע מספקת הסביבה הנחייה מפורטת בנוגע לתוצרים אפשריים, כגון: דגם להמחשת פתרון בעיה, דיבייט, עלון הסברה, תערוכה וירטואלית, קומיקס, בלוג, סרטון, אתר, משפט ציבורי בסביבה מקוונת, אפליקציה למכשיר הנייד, ספר דיגיטלי ערוך וכו'. בנוסף, **מוצעים מגוון כלים דיגיטליים העשויים לשרת את התלמידים בתהליך הפקת התוצרים השונים** ואף הנחיות בנוגע להכרת משאבי ה- moodle ולמטלות שהם בזיקה לשלבים השונים אשר בבסיס מתודות ההערכה המוצעות. בסביבה הדרכה אונליין על המערכת ועל כל מרכיביה הנמצאים בשימוש בתבניות חלופות בהערכה. כמו כן, מוצגים בסביבה סרטונים הכוללים דוגמאות להכנת מגוון תוצרי ביניים ותוצרים סופיים, התייחסות לכתיבה רפלקטיבית בבלוג ובתקליט, ואף התייחסות לתהליכי עבודה שיתופית, מתן משוב עמיתים ושכתוב שלבים שונים של המטלות בהתבסס על המשוב שהתקבל.

הסביבה מזמנת אפשרות לתת לתלמידים **משוב מקדם למידה מן המורה בזמן אמת.** תהליכים אלה מתועדים ומאפשרים לתלמידים חשיבה רפלקטיבית במהלך ההערכה בהתבסס על הנתונים שנשמרו. אחד המאפיינים החשובים של הסביבה שפותחה מתייחס לאפשרות לצפות בתמונת המצב בהתייחס לתהליכי ההתקדמות של תלמידים שונים, זאת באמצעות סרגל המציג את השלבים שבוצעו במטלות ההערכה בכל רגע נתון.

פיתוח
הסביבה
הדיגיטלית

חלופות בהערכה

פיתוח סביבה דיגיטלית

מעקב ובקרה

הסביבה כוללת מערכת לניהול למידה LMS המאפשרת:

- מעקב ובקרה על התקדמותם של התלמידים. תהליך הבקרה עשוי להתבצע ברמת בית הספר ואף ברמת הכיתה וברמת התלמיד הבודד.
- לצפות בכל רגע נתון בנתוני ההתקדמות של תלמידים שונים
- לבצע סינון ע"פ סוגי המטלות, תאריכי הביצוע, שכבת הגיל, וכו'.
- להפיק דוחות ייעודיים לקהלי יעד שונים: מפקחים, מנהלים, רכזי שכבה, רכזי מקצוע, מורים, תלמידים והורים.

תיעוד תהליכי למידה

הסביבה מספקת לתלמידים:

- משוב המתייחס לשלבים שונים בכל אחת מן המשימות שבוצעו על ידם ועל נתוני ההתקדמות שלהם.
- הערכה תקפה ומהימנה המתבססת על מגוון נתונים שייאספו בהתייחס לאוסף אירועי הערכה של התלמידים.

הסביבה מספקת למורים:

- כלי בדיקה אוטומטיים. לדוגמה - מבחן במערכת שהוזן, נערך ונבדק על ידי המורה לאחר פעילות הלומדים, ונמצא כי שאלה מסויימת לא היתה בניסוח תקין ולא ניתן היה לענות עליה, המורה יכול בקלות למחוק את השאלה ולבצע חישוב מחדש של הציונים עבור כל התלמידים בבוחן בלחיצת כפתור.
- יכולת לאסוף ראיות בהתייחס להבנות התלמידים, פרשנותן
- אפשרות לתכנן המשך תהליכי הלמידה בהתבסס על הראיות שנאספו.
- שקיפות בתהליכי ההערכה המתרחשים בבתי הספר (זאת ע"י זרימת מידע מרבית מבית הספר למשרד החינוך).

פיתוח
הסביבה
הדיגיטלית

מודל הפעלה של תכנית חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית

המידע שלהלן מהווה בסיס למודל הפעלה ליישום תכנית חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית בבתי הספר העל יסודיים. כמו כן, המידע מתייחס למעגלי הליווי והתמיכה העומדים לרשות צוותי החינוך ומפרט הנחיות אופרטיביות לשילוב הסביבה הייעודית במסגרת תהליכי ההערכה בבית-הספר

רקע על התכנית ותיאור מטרותיה

בשנת הלימודים תשע"ח תיושם תכנית חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית בבתי-ספר בחינוך העל-יסודי במסגרת רפורמת הבגרויות (30%-70%). במסגרת זו מונגשת למורים סביבה דיגיטלית גנרית הכוללת תבניות של חלופות בהערכה: מטלת ביצוע, חקר, למידה מבוססת פרויקטים (PBL), מטלת ביצוע לדוברי השפה הערבית ותלקיט. המתודות הללו תוכננו כך שתתאמנה לפרקי הבחירה וההרחבה במגוון תחומי דעת בתכנית הלימודים בחינוך העל-יסודי. מטרת התכנית היא לאפשר יישום חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית תוך עמידה בסטנדרטים של הערכה איכותית ומגוונת ובדגש על פיתוח מיומנויות המאה ה-21 בקרב הלומדים.

המורים כאורייני הערכה יקיימו תהליכי הערכה מגוונים באמצעות סביבות דיגיטליות המטפחות חשיבה ביקורתית ורפלקטיבית ומיומנויות למידה. בתהליך זה המורים ייקחו חלק משמעותי בפיתוח התכנים בסביבה הדיגיטלית בהתאם למתודה הנבחרת, וינהלו את תהליכי ההערכה בהתאם לצורכי ההוראה ובהתאם לצורכי הלומדים.

התכנית

ערוצי
תמיכה
במורים

תכנית חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית

ערוצי תמיכה במורים

לרשות המורים שבחרו ליישם תהליכי חדשנות בהערכה בסביבה הדיגיטלית יעמדו שלושה ערוצי תמיכה:

מעגל שלישי - רכז תקשוב/הערכה/ תכנית, מדריך אשכול, מדריך תחומי דעת, מדריך חלוצי הערכה, מתאם תקשוב, קהילה מקצועית

מעגל שני - מוקד תמיכה בסיסמאות ומוקד תמיכה טכני

מעגל ראשון - מידע והנחיות בענן החינוכי, מדריכים מקוונים

תכנית חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית

מאפייני הסביבה הדיגיטלית ויתרונותיה

1. הסביבה עשירה במדיה, אינטראקטיבית וגמישה, היא מאפשרת למורה אוטונומיה ויישום תהליכי ההערכה בסביבה דיגיטלית בהתאם לצורכי התלמידים.
2. הסביבה מאפשרת תקשורת בין מורים ותלמידים ובין התלמידים לבין עצמם, ומפשטת תהליכי למידה שיתופיים.
3. הסביבה נתונה בתוך מערכת לניהול למידה (LMS) המאפשרת: משוב, תמיכה, הנחיה ומעקב אחר תהליכי למידה. בנוסף, כמו גם מעקב אחר התקדמותם של התלמידים ובקרה על הצלחתם במשימות ההערכה השונות. תהליך הבקרה עשוי להתבצע ברמת בית הספר, ברמת הכיתה וברמת התלמיד. המערכת מאפשרת לצפות בכל רגע נתון בנתוני ההתקדמות של תלמידים שונים ואף להפיק דוחות ייעודיים לקהלי יעד שונים: מפקחים, מנהלים, רכזי שכבה, רכזי מקצוע, מורים, תלמידים והורים.
4. הסביבה כוללת הנחיות ליצירת מגוון תוצרים דיגיטליים: אפליקציה, משחק דיגיטלי, תערוכה וירטואלית, בלוג, סרטון, אתר אינטרנט, מציאות רבודה, קומיקס ועוד. הפעילות בסביבה זו מקדמת מיומנויות דיגיטליות ומגבירה מוטיבציה ועניין אצל הלומדים.
5. הסביבה מטפחת מכוונות עצמית ללמידה אצל התלמידים: המערכת מספקת משוב המתייחס לשלבים שונים בכל אחת מן המשימות שבוצעו על ידם ועל נתוני ההתקדמות שלהם. הסביבה מעודדת תהליכי הערכה גמישים, דינמיים, רב גוניים ומתמשכים העשויים לתרום לטיפוחם של לומדים אוטונומיים בעלי הכוונה עצמית גבוהה, אשר מסוגלים להציג באופן אקטיבי את ידיעותיהם וכישוריהם, ולבחון באופן רפלקטיבי את איכות תוצרי למידתם.
6. הסביבה מגבירה מהימנות ההערכה: תיעוד תהליך הלמידה באמצעות מערכת ה-LMS מאפשר למורה להגביר את מהימנותה של ההערכה תוך התבססות על מגוון נתונים שייאספו בהתייחס לאוסף אירועי ההערכה של התלמידים

תכנית חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית

מבנה הסביבה הדיגיטלית

הסביבה כוללת שני מרחבים: מרחב למורה ומרחב עבודה לתלמידים.

במרחב למורה תמצאו מידע מגוון על אודות החלופה, אוריינות טכנולוגית ודיגיטלית, מידע בנושא תפקודי הלומד, אסטרטגיות חשיבה ואסטרטגיות למידה. בכל שלב מוצגים הנחיות, משימות, הסברים, כלים, סרטונים, יישומונים ועוד. המידע מונגש באמצעות: מדריכים מקוונים, סרטונים ומצגות.

במרחב התלמידים מפורטים שלבי המתודה בהתאם לכל אחת מן החלופות בהערכה. בכל שלב קיימות הנחיות, משימות, כלים, עצות וסרטונים המדגימים הכנת מגוון תוצרים.

התאמת הסביבה הדיגיטלית לצרכי המורים

מערכת Moodle של משרד החינוך הותאמה לחלופות בהערכה ורכיביה פותחו בהתאם לצרכים הפדגוגיים של צוותי החינוך:

1. במערכת הותקנה גרסת Moodle מתקדמת בעלת עיצוב חדשני המותאם לבתי הספר.
2. המערכת כוללת מגוון רכיבים ותבניות אשר מאפשרים עבודה נוחה ופשוטה למורה ולקבוצת התלמידים, כגון:
 - סוגים שונים של תהליכי משוב וכתביה משותפת
 - תלקיט לאיסוף טיוטות ותוצרים
 - מפת חשיבה, פורומים ובלוגים (קבוצתיים ואישיים), מילון שיתופי
 - כלי אישי לתלמידים ולמורה לצורך מעקב אחר ביצוע המשימות

תכנית חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית

חמש מתודות ההערכה בסביבה הדיגיטלית:

- חקר
- למידה מבוססת פרויקטים (PBL)
- מטלת ביצוע
- תלקיט (פורטפוליו)
- מטלת ביצוע – מיזם כתיבה בשפה הערבית

להרחבת המידע בנושא ניתן לעיין בקישורים הבאים:

[חלופות בהערכה בקובץ מתנ"ה תשע"ח](#)

[מהי הערכה חלופית? \(מזה"פ\)](#)

[נתיבים להוראה משמעותית](#) (המינהל הפדגוגי)

[חלופות בהערכת הישגים](#) (מינהל פדגוגי)

[חלוצי הערכה](#) (מינהל פדגוגי)

[תמ"ר – תכנית ממירה היבחנות במקצועות החובה](#) (מזה"פ)

[עוד על הערכה חלופית](#) (מכללת אחווה)

[בהבניה מתמדת](#) (פרופ' מנוחה בירנבוים, צופיה יועד, ד"ר שרה כ"ץ והלנה קימרון).

תכנית חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית

משרד החינוך

מה נרצה להשיג במהלך השנים בשנה"ל תשע"ח?

1. ביסוס טרמינולוגיה אחידה בתחום חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית תוך העמקת הידע בהיבטים טכנו- פדגוגיים.
2. גיבוש צוותי חינוך, יזמים ומומחים לפיתוח הסביבה לרבות תכנים ומודלים יישומיים מוצלחים לחלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית.
3. איגום משאבי ידע והנגשתם בתצורות שונות העומדים לרשות קהילת המורים בארץ (כגון מודלים יישומיים מוצלחים לחלופות בהערכה בשילוב כלים תכנים וסביבות דיגיטליות, שיתוף בתכנים ובמשאבי מדיה איכותיים).
4. העמדת הנושא על סדר היום במחוזות, למידה מתוך התנסות ושכלול דרכי ההפעלה בדגש על זיהוי צרכים, חוזקות, אתגרים תוך מתן מענים מגוונים להטמעה מיטבית של המיזם בבתי הספר.
5. יישום מיטבי של חלופות בהערכה בסביבה דיגיטלית תוך אוריינטציה מתמדת להרחבת מעגל בתי הספר שישלבו בהצלחה את הסביבה בתהליכי ההערכה ברמת מחוז

התכנית

מטרות

